DOI: 10.32844/2222-5374-2020-106-4-1.04
УДК: 343.9

Стрелюк Я. В.,

кандидат юридичних наук, здобувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ ЗАКРИТОГО ТИПУ

У статті проаналізовано наукові підходи до визначення методів дослідження профілактики кримінальних правопорушень у кримінально-виконавчих установах. Для обраної методології дослідження важливе значення мають методи пізнання, які є засобами розкриття, розгортання та систематизації змісту предмета дослідження щодо запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах. Встановлено, що останнім часом вчені у своїх дослідженнях не тільки почали створювати власний методологічний інструментарій, а й піддали його науковому аналізу, що позитивно впливає на кінцевий результат дослідження. Проте в таких випадках молоді вчені часто зводять його до традиційного переліку загальнонаукових методів пізнання, оскільки вони є універсальними і використовуються в будь-якому пізнавальному процесі. Визначено, що необхідною умовою застосування історико-правового методу є дотримання принципу єдності історичного та логічного, що полягає в логіці дослідження профілактики кримінальних правопорушень у кримінально-виконавчих установах; розкриває історичну повторюваність її явищ і процесів, їх загальні принципи розвитку, незалежно від конкретних форм, у яких вони виражаються. Зазначалося, що при застосуванні порівняльно-правового методу у дослідженні профілактики кримінальних правопорушень у кримінально-виконавчих установах не слід ставити за мету повне впровадження зарубіжного досвіду, оскільки таке запозичення можливе лише з урахуванням особливостей функціонування органів виконавчої влади. Державна кримінально-виконавча служба України. Найпоширенішими соціологічними методами пізнання та оцінки рівня кримінальних правопорушень у кримінально-виконавчих установах є метод опитування засуджених і персоналу та метод експертних оцінок. Ці методи є найбільш універсальними для виявлення причин і умов кримінальних правопорушень у кримінально-виконавчих установах. Встановлено, що вибір методу дослідження залежить від багатьох факторів, але його основою є обов'язкові методи: діалектичний; порівняльно-правовий, історичний; історико-правові, соціологічні та догматичні. Меншою мірою вчені використовують такі методи, як: метод структурно-системного аналізу; формально-юридичний; статистичний; формально-логічний; системно-структурний і системний метод. Методи та інструменти наукового аналізу кримінальних правопорушень, скоєних у кримінально-виконавчих установах як засудженими,

так і працівниками, дозволяють Державній пенітенціарній службі розробити комплексні науково обґрунтовані заходи щодо їх запобігання.

Ключові слова: запобігання, метод, кримінальне правопорушення, кримінально-виконавча установа закритого типу, методологія.

Актуальність теми. Одним із важливих місць у методології досліджень кримінологічного напрямку посідає системний підхід, який дозволяє виявити не тільки результати запобіжної діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, але й її взаємозв'язок на різних рівнях запобігання.

Використовуючи системний та комплексний підходи до дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у кримінально-виконавчих установах закритого типу (далі – КВУЗТ), необхідно обов'язково створювати спеціальний понятійний апарат, аби забезпечити перехід від загальносоціальних до конкретних спеціально-кримінологічних та індивідуально-профілактичних заходів запобігання кримінальним правопорушенням.

Метою статі є вивчення застосування у кримінально-виконавчих установах закритого типу методів дослідження щодо запобігання кримінальним правопорушенням як засудженими, так і персоналом цих установ.

Теоретичною базою дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ є наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, які представляють різні галузі наукового знання: Л. В. Багрія-Шахматова, В. С. Батиргарєєвої, І. Г. Богатирьова, О. І. Богатирьової, В. В. Василевича, В. О. Глушкова, Б. М. Головкина, В. К. Грищука, Т. А. Денисової, О. М. Джужі, А. І. Долгової, О. О. Дудорова, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, О. Г. Колба, І. М. Копотуна, В. М. Кудрявцева, О. Г. Михайлика, С. С. Мірошніченка, Ю. В. Орла, М. С. Пузирьова, А. Х. Степанюка, В. М. Трубникова, О. О. Шкути, В. Є. Южаніна та інших дослідників.

Незважаючи на значну кількість праць із названої проблематики, маємо повне право констатувати, що вивчення запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ залишається актуальним і малодослідженим у сфері виконання покарань.

Основний зміст статті. При аналізі системи застосування методів дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ ми звернули увагу праці вітчизняного вченого П. П. Сердюка, який під методом (від грец. *methodos* – буквально шлях до чого-небудь) розуміє спосіб досягнення мети, цілі, програми, плану завдяки впорядкованій певним чином діяльності; спосіб пізнання дійсності та відтворення її у мисленні [1, с. 357]. Дещо по інакшому розглядає метод зарубіжний вчений Н. Н. Тарасов на думку якого, метод – це спосіб отримання результату, обраний дослідником шлях пізнання, конкретні прийоми операції дії і впливу [2, с. 19].

Зарубіжний вчений В. П. Кохановський, зокрема, поділяє всі методи на п'ять основних груп: філософські, загальнонаукові, окремі методи (сукупність способів, принципів пізнання, дослідних прийомів і процедур, що використовуються в науці: методи механіки, фізики, біології і соціально-гуманітарних наук), дисциплінарні методи (система прийомів, що застосовуються в тій або іншій науковій дисципліні, що входять в яку-небудь

галузь науки або виникли на стиках наук), методи міждисциплінарного дослідження (сукупність низки синтетичних, інтегральних способів (що з'являються внаслідок поєднання елементів різних рівнів методології) [3, с. 185].

Вітчизняна вчена О. В. Крушельницька вважає, що загальнонаукові методи використовуються в переважній більшості наук, наукових дисциплін і напрямів. Ці методи поділяються на дві великі групи: традиційні і сучасні (модерні), і є дещо умовними. Традиційно загальнонауковими методами є: спостереження, аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння й аналогії, узагальнення й абстрагування, метод експерименту. До сучасних (модерних) загальнонаукових методів належать: метод моделювання, системний, формалізації, ідеалізації, аксіоматико-дедуктивний [4, с. 87].

Аналізуючи метод дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ, ми звернулися до вітчизняного теоретика у галузі теорії держави і права О. Ф. Скакуна, який вважає, що у сучасній юридичній науці найбільш функціональним як в абстрактному, так і науковому значенні є таке визначення поняття «метод»: по-перше, як системи конкретних способів та принципів досягнення мети дослідження; по-друге, як системи інструментів (засобів) дослідження [5, с. 6].

Зі свого боку, як зауважує вчений, способи являють собою систему прийомів, що допомагають досягти певних результатів (дедукція та індукція, аналіз та синтез, узагальнення тощо). Водночас принципи (історизму, сходження від абстрактного до конкретного, єдності логічного та історичного, конкретного та абстрактного тощо), що зазвичай формуються на рівні методів чи методологічних підходів (філософських і загальнонаукових, але не окремо наукових), завдяки своєму імперативному характеру мають забезпечувати концептуальність дослідження [5, с. 7].

Варто з цього приводу звернути увагу на позицію вітчизняного вченого В. Лисого, який вважає, що сьогодні є ціла низка філософій і кожна з них має свій метод «філософування» («свій методологічний інструментарій»). Саме тому в сучасних умовах діалектика є одним із ключових філософських методів поряд із герменевтичним, аналітичним та феноменологічним [6, с. 22].

Водночас зарубіжний вчений Г. І. Рузавін вважає, що єдність наукового методу найкраще забезпечує не діалектика, а саме системний метод [7, с. 126]. Хоча інший зарубіжний вчений О. І. Демідов вважає неможливим усвідомити та інтерпретувати правову реальність в межах якого-небудь одного методу та необхідність у цьому зв'язку суттєвого оновлення методологічного інструментарію юридичних наук в умовах методологічного плюралізму [8, с. 18].

Стосовно використання методів запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ ми поділяємо позицію зарубіжного вченого Ю. В. Голика про те, що найбільш перспективними з новітніх методологічних підходів до кримінологічного дослідження злочинності слід використати герменевтику та феноменологію [9, с. 8]. Водночас інший зарубіжний вчений О. І. Бойко оптимальним вважає системно-структурний метод, оскільки існування та еволюція кожного об'єкта залежить від поєднання їхніх внутрішніх (структурних) та зовнішніх (із середовищем) зв'язків [10, с. 5].

Через це важливе значення для вибраної методології дослідження мають також методи пізнання, що виступають засобами розкриття,

розгортання та систематизації змісту предмета дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ.

З огляду на те, що він ґрунтується на вивченні наукової і монографічної літератури, останнім часом вчені у власних дослідженнях стали не тільки створювати власний методологічний інструментарій, а піддають його науковому аналізу, що позитивно впливає на кінцевий результат дослідження. Водночас, відтворюючи власний методологічний інструментарій дослідження молоді вчені, на жаль, зводять його до традиційного переліку загальнонаукових методів пізнання, оскільки вони є універсальними та застосовуються в будь-якому пізнавальному процесі.

Зазначені методичні підходи у повній мірі також стосуються запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ, враховуючи, що існуюча система виконання покарань є недосконалою та потребує суттєвого вдосконалення і підвищення ефективності. Водночас теоретична розробка цих питань має бути покладена сьогодні на кримінально-виконавчу науку, а правильно обрані методи дослідження мають стати запорукою отримання науково обґрунтованих висновків і результатів при запобіганні кримінальних правопорушень у КВУЗТ.

Зазначені обставини роблять питання методології щодо запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ надзвичайно важливими, оскільки методологічні методи спроможні глибше проникнути у сутність нашого дослідження.

До речі, зарубіжні вчені М. С. Рибак та Ю. І. Кравченко вважають пріоритетним при дослідженні запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ використання соціологічного, статистичного, історико-порівняльного, порівняльно-правового та системного методів [11, с. 74].

Поряд з цим, як показало наше дослідження саме системний підхід до запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ показав необхідність включення в дослідження взаємопов'язаних підсистем та її окремих елементів. У той самий час, як показують результати спеціальних наукових розробок у сфері запобігання кримінальним правопорушенням, не можна ігнорувати суто системним підходом до його вивчення.

Ми підтримуємо О. О. Житного у тому, що основне завдання кримінально-правових досліджень, предметом яких є зарубіжне кримінальне законодавство, кримінальне право іноземних держав – порівняти різні національні кримінально-правові системи та виявити позитивний або негативний досвід з метою запозичення першого або запобігання другому [12, с. 11].

Цікавою для нашого дослідження є позиція вітчизняних кримінологів О. М. Джужі та В. В. Василевича про те, що при проведенні кримінологічних досліджень (наш предмет саме відповідає цьому напрямку) найчастіше застосовуються методи як-от: конкретно-соціологічні; статистичні, історико-порівняльний; психолого-педагогічний та системно-структурний метод. Кожен із зазначених методів передбачає визначені заходи (процедуру, техніку) дослідження, вибір яких залежить від програми, цілей і задач наукового дослідження [13, с. 33–34]. Отож, поділяючи наукові погляди поіменних вчених стосовно методів дослідження, для майбутніх досліджень запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ ми використаємо саме комбіновані методи.

Зокрема, історико-правовий метод дозволив нам визначити історичні періоди вчинення у КВУЗТ кримінальних правопорушень, розглянути певні його тенденції розвитку і запропонувати адміністрації цих установ ефективні заходи щодо його запобігання.

Заразом серед вітчизняних вчених нема єдності думок стосовно історико-правового методу. Так, за визначенням вітчизняного вченого В. М. Сирих «історико-правовий метод – це спосіб вивчення закономірностей функціонування і розвитку досліджуваного шляхом відтворення його історії, генезису у всьому різноманітті фактів, подій, що змінюють один одного в хронологічно послідовній формі і є вираженням внутрішнього закономірного ходу історії» [14, с. 74].

Інший вітчизняний вчений В. Я. Тацій вважає, що саме історичний (генетичний) метод полягає в аналізі того або іншого явища (норми, інституту тощо) в його історичному розвитку. Водночас при застосуванні цього методу, на думку вченого, слід уникати невинуватого «осучаснення» при аналізі кримінально-виконавчих норм минулого, коли зміст останніх оцінюється виключно з позиції їх відповідності положенням сучасного законодавства та науки, ігноруючи, по суті, специфіку правової культури та законодавчої техніки відповідного періоду [15, с. 25–26].

На думку вітчизняного вченого Є. С. Назимко, призначення історико-правового методу полягає у виявленні історичних фактів і на цій основі в такому уявному відтворенні історичного процесу, при якому розкривається логіка його руху. Він припускає, що вивчення, виникнення і розвитку об'єктів дослідження в хронологічній послідовності [16, с. 47]. Як справедливо зазначає зарубіжна вчена Н. Ф. Кузнецова, саме історично-порівняльний метод є одним із найважливіших методологічних законів. «Хто не знає минулого країни, – пише вчена – погано орієнтується в сьогоденні та сліпий перед майбутнім» [17, с. 13]. Аналогічні погляди на історичний метод при проведенні власних досліджень висловлюють інші вітчизняні та зарубіжні вчені.

Отож, можемо прийти до висновку, що необхідною умовою застосування цього методу є дотримання принципу єдності історичного та логічного, що полягає, ґрунтуючись на принципі історизму, права, у логічності дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ; розкриває історичну повторюваність його явищ і процесів, їхні загальні принципи розвитку безвідносно до тих конкретних форм, у яких вони виражаються.

Під час нашого дослідження також ми звернули увагу на необхідність врахувати порівняльно-правовий метод. Окреслене дозволить нам використати позитивний міжнародний досвід запобігання кримінальним правопорушенням у пенітенціарних установах зарубіжних країн. Заслугує на увагу також спроба М. С. Пузирьова виділити й обґрунтувати види досліджень у порівняльному кримінально-виконавчому праві.

Зокрема, поіменний вчений за основу класифікації досліджень в порівняльному кримінально-виконавчому праві взяв позицію вітчизняних вчених В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняка, Д. В. Лук'янова, які поділяють їх на такі види: 1) діахронне і синхронне порівняння; 2) бінарне та мультипорівняння 3) внутрішнє й зовнішнє порівняння [18, с. 13]. Свою позицію М. С. Пузирьов обґрунтував у власному дослідженні, проводячи аналіз загальної теорії правової компаративістики, адаптував її методологічні засади до предмету дослідження.

Так, при діяхронному порівняння об'єктом порівняння у сфері кримінально-виконавчих правовідносин можуть бути кримінально-виконавчі системи та їхні компоненти, що існували в різні історичні часи (оскільки воно має історичний, тобто діяхронний характер). Однак найчастіше об'єктом порівняння є кримінально-виконавчі системи, що існують в одні історичні часи (синхронне порівняння). При порівнянні двох кримінально-виконавчих систем маємо так зване бінарне порівняння (наприклад, порівняння кримінально-виконавчої системи України та кримінально-виконавчої системи США), при порівнянні більше ніж двох систем – мультипорівняння (наприклад, для порівняння можна обрати кримінально-виконавчі системи певного географічного регіону (континенту) – Європи) [19, с. 132–133].

Крім того, внутрішнє порівняння – це порівняння елементів кримінально-виконавчої системи однієї держави. Воно дозволяє надати загальну характеристику окремої національної кримінально-виконавчої системи. При внутрішньому порівнянні найчастіше йдеться про дослідження кримінально-виконавчих систем (кримінально-виконавчого законодавства) федеративних держав. Прикладом останнього є порівняння кримінально-виконавчого законодавства штатів у США (так зване міжштатне порівняння). Зовнішнє порівняння – це порівняння, в якому досліджуються національні кримінально-виконавчі системи принаймні двох держав [19, с. 134].

Підтримав даного вченого інший вітчизняний вчений О. О. Шкута, який досліджуючи «Теоретико-прикладні засади функціонування кримінально-виконавчої системи України» додатково запропонував розглядати також структурно-функціональний, який, на думку вченого, має особливе значення, оскільки досліджується та порівнюється між собою дуже багато явищ кримінально-виконавчої теорії і практики й лише за його допомогою відповідні об'єкти можна дослідити як взаємопов'язані елементи цілісної кримінально-виконавчої системи тієї або іншої держави та системний аналізу (системний, що зобов'язує проводити дослідження як цілісної множини, що складається з підсистем та елементів). Застосування цього методу при здійсненні дослідження теорії і практики функціонування кримінально-виконавчої системи України надало змогу порівняти між собою відповідне одиничне, особливе й загальне в кримінально-виконавчих явищах, типові, а не випадкові факти [20, с. 28].

До речі, застосування цього методу при здійсненні дослідження запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ надало змогу порівняти між собою застосування запобіжної діяльності різними суб'єктами запобігання кримінальним правопорушенням у цих установах.

Хоча ми маємо пам'ятати, що при застосуванні порівняльно-правового методу у дослідженні запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ не слід ставити за мету цілковиту імплементацію зарубіжного досвіду, оскільки подібні запозичення можливі лише з урахуванням специфіки функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України.

Крім окресленого методу, ми у власному дослідженні використали низку загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Зокрема, варто прислухатися до позиції вітчизняних вчених О. І. Богатирьової та Л. І. Олефір, що від розвитку наукової дискусії за вказаним напрямом наука кримінально-виконавчого права лише виграє, поповнившись новими науковими розробками за порівняльно-правовим напрямом [21, с. 17]. Стосовно сутності

функціонального методу, то на нашу думку, він ґрунтується на постановці проблемного питання у вигляді вивчення запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ, що супроводжується робочою гіпотезою, вибором критеріїв дослідження, збиранням емпіричного матеріалу, його узагальненням та інтерпретацією.

Стосовно застосування прогностичного методу, то зазначимо, що він дозволив оцінити запобіжну діяльність суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ, а також передбачити ймовірні наслідки змін у поведінці засуджених під час відбування ними кримінального покарання.

Найбільш розповсюдженими соціологічними методами для пізнання і оцінки рівня кримінальних правопорушень вчинених у КВУЗТ є метод опитування засуджених і персоналу та метод експертних оцінок. Ці методи найбільш універсальні для виявлення причин і умов вчинення кримінальних правопорушень у КВУЗТ. Їхнє застосування надає змогу виявити не просто думку респондентів, а й обчислити коефіцієнт та індекс їхнього вчинення за певний період часу. А при застосуванні комп'ютерних технологій – дати системний аналіз з урахуванням впливу різних соціально-економічних факторів.

Зручним та ефективним засобом упорядкування емпіричних даних у дослідженнях є емпіричний метод, який дозволив нам посилити кількісні і якісні показники запобігання кримінальним правопорушенням у КВУЗТ. Більше того, емпіричний метод дозволив спрогнозувати результати дослідження і опрацьовувати загальні методи пізнання, обґрунтовувати формування певних наукових напрямів і поглядів, відображати зміст спеціально-кримінологічних та індивідуально-профілактичних заходів запобігання кримінальним правопорушенням.

Отож, обрання методу дослідження залежить від багатьох факторів, але його основі дослідження обов'язкові методи: діалектичний; порівняльно-правовий, історичний; історико-правовий, соціологічний та догматичний. Меншою мірою вченими застосовуються методи, як-от: метод структурно-системного аналізу; формально-юридичний; статистичний; формально-логічний; системно-структурний та систематичний метод.

До речі, відомий вітчизняний вчений у галузі кримінального права О.О.Дударов у своєму дослідженні потужно використав методи, як-от: синергетичний, логіко-догматичний, герменевтичний, історико-порівняльний, історико-лінгвістичний, метод лінгвістичної інтуїції, системний, що дозволило йому в повному обсязі розкрити методологію проблеми кримінально-правової охорони системи оподаткування України [22, с. 5].

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене робимо висновок, що методи та знаряддя наукового аналізу про кримінальні правопорушення, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах закритого типу як засудженими, так і персоналом, дозволяють Державній кримінально-виконавчій службі України розробляти комплексні науково обґрунтовані заходи їх запобігання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сердюк П. П. Теоретичні й методологічні проблеми сучасного кримінального права: монографія. Запоріжжя: Акцент Інвест-Трейд, 2012. 800 с.
2. Тарасов Н. Н. Методологические проблемы юридической науки. Екатеринбург: Изд-во Гуманитар. ун-та, 2001. 264 с.

3. Кохановский В. П. Философия и методология науки. Ростов на Дону., 1999. 576 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Кондор, 2009. 206 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч.; 4-те вид., допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 524 с.
6. Лисий В. Діалектика і методи наукового пізнання. *Вісник Львів. нац. ун-ту імені І. Франка*. Серія філософія. 2010. Вип. 13. С. 21–26.
7. Рузавин Г. И. Методология научного познания: учеб. пособ. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 177 с.
8. Демидов А. И. О методологической ситуации в правоведении. *Известия вузов. Правоведение*. 2001. № 4. С. 17–22.
9. Философия уголовного права / сост. ред. и вступ. ст. Ю. В. Голика. СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. 334 с.
10. Бойко А. И. Системная среда уголовно права : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.08. М.: Академія МВД РФ, 2008. 36 с.
11. Рыбак М. С., Кравченко Ю. И. Теория и методология построения системы уголовных наказаний. *Правовая политика и правовая жизнь*. 2008. № 4. С. 70–77.
12. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): монографія. Харків: Одисей, 2013. 376 с.
13. Кримінологія: підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін.; за заг. В. В. Чернея; за наук. ред. О. М. Джужі. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 612с.
14. Сырых В. М. Метод правовой науки: (основные элементы, структура) : монография. М.: Юрид. лиг., 1980. 322 с
15. Кримінальне право України: Загальна частина: підруч. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., перероб. і допов. Х.: Право, 2010. 456 с.
16. Назимко Є. С. Історичний метод та проблеми періодизації історії розвитку покарання неповнолітніх. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2014. № 1 (5). С. 47–57.
17. Курс уголовного права : учебник для вузов в 5 т. / Г. Н. Борзенков, В. С. Комиссаров, Н. Е. Крылова и др.; под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. И. Тяжковой. М. 2002. Т.1. Общая часть. Учение о преступлении. 624 с.
18. Ткаченко В. Д., Погребняк С. П., Лукьянов Д. В. Порівняльне правознавство: підручник / за ред. В. Д. Ткаченка. Х.: Право, 2003. 274 с.
19. Пузирьов М. С. Види досліджень у порівняльному кримінально-виконавчому праві. *Проблеми реформування Державної кримінально-виконавчої служби України* : матер. наук.-практ. семінарів «Розвиток основних підходів до виправлення та ресоціалізації засуджених у пенітенціарних закладах: історичний аспект» (м. Чернігів, 29 листопада 2012 р.) та «Запровадження вимог європейських пенітенціарних правил у діяльність органів і установ Державної пенітенціарної служби України» (м. Чернігів, 12 грудня 2012 р.) / гол. ред. О. І. Олійник. Чернігів : Чернігів. юрид. коледж Державної пенітенціарної служби України, 2013. С. 132–135.
20. Шкута О. О. Пенітенціарна система України: теоретико-прикладна модель : монографія. Херсон: Гельветика 2017. 376 с.

21. Богатирьова О.І., Олефір Л.І. Застосування пробації в Україні: теорія і практика : навч. посіб.; за ред. І.Г. Богатирьова. Чернівці: Видавництво «Десна Поліграф». 2019. 208 с.

22. Дудоров О.О. Проблеми кримінально-правової охорони системи оподаткування України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. К., 2007. 37 с.

Ya. Strelyuk

APPLICATION OF RESEARCH METHODS FOR THE PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES IN CRIMINAL-EXECUTIVE INSTITUTIONS

The article analyzes scientific approaches to the definition of research methods for the prevention of criminal offenses in criminal-executive institutions. Methods of knowledge are important for the chosen research methodology, and they are means of revealing, deploying and systematizing the content of the subject of research on the prevention of criminal offenses in criminal-executive institutions. It has been established that recently scientists in their research have not only begun to create their own methodological tools, but have subjected it to scientific analysis, which positively affects the final result of the study. However, in such cases, young scientists often reduce it to a traditional list of general scientific methods of cognition, since they are universal and are used in any cognitive process. It is determined that the necessary condition for the application of the historical and legal method is the observance of the principle of unity of historical and logical, which consists in the logic of the study of the prevention of criminal offenses in criminal-executive institutions; discloses the historical recurrence of its phenomena and processes, their general principles of development, regardless of the specific forms in which they are expressed. It was noted that when applying the comparative legal method in the study of the prevention of criminal offenses in criminal-executive institutions, the goal should not be to fully implement foreign experience, since such borrowing is possible only considering the specifics of the functioning of the State criminal-executive service of Ukraine. The most common sociological methods for knowing and assessing the level of criminal offenses committed in criminal-executive institutions are the method of interviewing convicts and staff and the method of expert assessments. These methods are the most universal for identifying the causes and conditions of criminal offences in criminal-executive institutions. It has been established that the choice of a research method depends on many factors, but its basis is mandatory methods: dialectical; comparative legal, historical; historical and legal, sociological and dogmatic. To a lesser extent, scientists use methods such as: the method of structural-system analysis; formal legal; statistical; formal-logical; a systemic-structural and systematic method. The methods and tools of scientific analysis of criminal offences committed in criminal-executive institutions by both convicts and staff allow the State Prison Service to develop comprehensive scientifically based measures to prevent them.

Keywords: *prevention, method, criminal offense, criminal-executive institution, methodology.*